

боку вищих навчальних закладів. Якісне прогнозування дозволить проводити планування розвитку системи вищої освіти та заходів щодо балансування попиту та пропозиції на ринку освітніх послуг. Запропоновані вище методи статистичного аналізу функціонування ринку освітніх послуг сприятимуть розробці ефективного механізму регулювання процесами, що відбуваються на ринку.

Список використаних джерел:

- 1.Александров В.Освітня послуга:суть та моделі якості/В.Александров// Освіта і управління.-2016-№1.-С.156-164.
- 2.Вознюк Л.Ф. Важлива складова державних стандартів освіти [Електронний ресурс]/ Науково-методичний центр аграрної освіти України.-Режим доступу:<http://www.smcae.kiev.ua/main.php?id=216>

УДК 336.012.324/ 336.63

Соколовська Н. С.,

аспірантка кафедри банківської

справи та страхування

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Роль біхевіористичних чинників в управлінні операційним ризиком банків

Сьогодення постійно формує виклики, за яких банки мають спрямовувати діяльність не лише на максимізацію прибутку, а на безпечне та ефективне функціонування у майбутньому. За умов високої турбулентності зовнішнього середовища банки дедалі більше енергії та інвестицій спрямовують на недопущення збитків, а не на максимізацію прибутку. Мотивацію та дії економічних суб'єктів крізь призму індивідуального сприйняття досліджує біхевіористична (поведінкова) теорія. Яскравим підтвердженнями цього стали дослідження Д. Канемана та В. Сміта. Ці вчені досягли визнання науковою спільнотою за дослідження особливостей поведінки індивідів у процесі

прийняття економічних рішень в умовах невизначеності, отримавши у 2002 році Нобелівську премію з економіки [1].

Теоретичний лідер біхевіоризму Дж.Б.Уотсон сформулював кредо біхевіоризму: «Предметом психології є поведінка» («behavior») [3]. Г. Саймон першим запровадив психологічні фактори в теорію прийняття рішень [4]. Прийняття рішень з точки зору групової кооперативної поведінки. Дослідження Р. Сайєрта та Дж. Марча сприяли утвердженню погляду, що менеджери – це живі люди, а не пристрої для раціонального вирішення проблем (праця «Поведінкова теорія фірми») [4]. Основна мета концепції відносин “принципал — агент” полягає в оптимізації фінансових відносин та узгодженні умов відповідних договорів і законодавчих актів, щоб забезпечити баланс інтересів принципала й агента. [2]

Управління діяльністю банку тісно пов'язане з прийняттям рішень щодо ризиків. Ризик – це імовірність виникнення збитків, або додаткових втрат, або недоотримання доходів, або невиконання стороною договірних зобов'язань унаслідок впливу негативних внутрішніх та зовнішніх факторів [2]. Серед банківських ризиків насамперед операційний ризик необхідно досліджувати з позицій біхевіористичної теорії. Операційний ризик банку пов'язаний з недоліками або помилками в організації внутрішніх банківських процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників банку/інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем банку або внаслідок впливу зовнішніх факторів [2] Важко переоцінити зростання операційного ризику банків через перехід на переважне обслуговування дистанційними каналами, особливо під час світової пандемії COVID-19.

Реалізація операційного ризику несе потенційні чи фактичні втрати, що в окремих випадках можуть поставити під сумнів функціонування банку. У зв'язку з цим, важливо не перейти максимальну межу ризику (risk capacity), яку банк в змозі прийняти з огляду на рівень його капіталу, адекватність та ефективність системи ризик-менеджменту, а також з урахуванням регулятивних обмежень. Існує тісний зв'язок психології індивіда, що приймає

рішення (наприклад, керівника/ члена органу управління) та прийнятого рішення з управління ризиком.

На прийняття рішень щодо операційних ризиків впливають емоційні та когнітивні фактори. Перші включають ірраціональну складову, що заперечує вирішальну роль розуму в пізнанні і визнає вагомість відчуття, інстинкту, інтуїції, споглядання індивіда тощо. Когнітивні стосуються принципів організації пізнавальних процесів та відмінності в тому, як люди сприймають, осмислюють й організовують досвід, оцінюють його та користуються ним [5].

Стійкість переконань як складова поведінкових факторів емоційного впливу полягає в тому, що сформувавши певну думку, банки підтримують її та неохоче змінюють. У результаті виникають ефект статусу-кво та страх невизначеності.

У 1988 році В. Самуельсон та Р. Зекхаузер виявили ефект статусу-кво. Він полягає в схильності залишати все без змін та не шукати кращі можливості. [4]. Страх невизначеності при прийнятті операційного ризику пов'язаний з можливістю виникнення в ході реалізації рішення несприятливих наслідків та збитків. Невизначеність змушує приймати рішення під дією «ірраціональних» факторів (помилкового сприйняття через неповноту інформації, емоції і т.і.) [4].

Відповідно до теорії прийняття рішень в умовах невизначеності Д. Канемана і А. Тверські (теорія перспектив) [4] менеджмент готовий нести набагато вищі ризики для збереження ситуації порівняно з ризиками, пов'язаними з її зміною. Це безумовно має місце при ухваленні рішень з операційного ризику, у т.ч. щодо підтримки безперервності діяльності та процесів банку. Менеджери банків, як правило, обирають варіант, який має максимальний рівень корисності. Вони схильні оцінювати результати за ризиковими операціями не за підсумковим результатом, а за кількістю перемог і поразок, порівнюючи їх з певною граничною межею. Вони бояться значних втрат.

Отже, резюмуючи вищевикладене, впливу різноманітних поведінкових факторів піддаються всі, хто приймає рішення щодо ризиків, незалежно від

професійної підготовки та досвіду роботи. На поведінку впливає інформація. Поведінка менеджерів, націлена на максимізацію власної вигоди, пояснюється головним чином асиметричним розподілом інформації й конфліктом цілей.

Система управління ризиками банку має забезпечити дотримання оптимального рівня операційного ризику під впливом поведінкових факторів. Врахування поведінкових факторів при формуванні рішень щодо прийняття та утримання операційного ризику сприятиме підвищенню ефективності управління ризиками, особливо в умовах динамічного зовнішнього середовища. З метою мінімізації ризику варто застосувати інструменти контролінгу поведінки менеджерів та посилювати контроль операційного ризику.

Список використаних джерел:

1. О.О. Терещенко. Контролінг поведінки в концепції біхевіористичних фінансів // Фінанси України. - 2011. - № 10. - с. 104-116.
2. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 11.06.2018 №64ю. – пункт 3 глави 1 розділу І.
3. О. В. Бондаренко, Ю. Л. Слюсаренко. Біхевіоризм від Джона Б. Уотсона до Е. Толмена. // Наукові горизонти - 2019, № 2 (75). – с.80 – 83
4. М.О. Кужелев, А. В. Нечипоренко. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації// Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2018. - № 2. – с. 154–166

УДК 658.155.2:334.75.021

Тарабукіна Д.Ю.,

студентка 2 курсу, спеціальність

«Корпоративні фінанси»,

Іванець І.В.,

доцент, к.е.н., кафедра

корпоративних фінансів і контролінгу,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Дивідендна політика фірми та її застосування

На даний момент спостерігається стрімкий розвиток корпоративного сектору в Україні, тому питання ефективних інструментів корпоративних фінансів стає більш актуальним. Дивідендна політика – це одна з важливих